

FOL

ARİSTOTELES
VARLIK, ERDEM VE YÖNTEM

FOL® 56

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 56
ANTİKİTE 03

ARİSTOTELES/VARLIK, ERDEM VE YÖNTEM
ALFRED EDWARD TAYLOR

ÇEVİRENLER: AYLİN ÇANKAYA, BERNA ŞİMŞEK, ERMAN KAR, ESRA
ÇAĞRI MUTLU, FATMA BETÜL TATLI, MUHAMMED ÇELİK

ÖZGÜN ADI: *ARISTOTLE*
EDİSYON: LONDON 1919

YAYINA HAZIRLAYAN: H. NUR BEYAZ ERKIZAN, ESRA ÇAĞRI MUTLU
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: EBUBEKİR DEMİR
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-69955-7-6

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: ŞUBAT 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

ARİSTOTELES
VARLIK, ERDEM VE YÖNTEM

ALFRED EDWARD TAYLOR

H. NUR BEYAZ ERKIZAN'IN SUNUŞU İLE

ALFRED EDWARD TAYLOR

Oundle, İngiltere’de doğdu (1869). Manchester (1896-1903), McGill (1903-1908) St. Andrews (1908-1924) üniversitelerinde Antik Yunan felsefesi ve ahlak felsefesi dersleri verdi. Bir süre Aristotelian Society’nin başkanlığını yaptı (1928-1929). Edinburgh Üniversitesinden emekli oldu (1941) ve burada öldü (1945). Başlıca eserleri: *Elements of Metaphysics* (1909), *Epicurus* (1911), *Varia Socratica* (1911), *Aristotle* (1919), *Plato: the Man and his Work* (1926), *A Commentary on Plato’s Timaeus* (1928), *The Faith of a Moralist* (1930), *Socrates* (1932) *Philosophical Studies* (1934), *The Christian Hope of Immortality* (1938), *Does God Exist?* (1945).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
H. NUR BEYAZ ERKIZAN	
BİRİNCİ BÖLÜM	15
ARİSTOTELES; YAŞAMI VE ESERLERİ	
İKİNCİ BÖLÜM	24
BİLİMLER SINIFLAMASI: BİLİMSEL YÖNTEM	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	50
İLK FELSEFE	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	71
FİZİK	
BEŞİNCİ BÖLÜM	97
PRATİK FELSEFE	
ALTINCI BÖLÜM	110
DEVLET KURAMI	
DİZİN	123

SUNUŞ:
BİR PROLOGUE YA DA TAYLOR'IN ARISTOTELES'İ

Alfred Edward Taylor'ın (1869-1945) *Aristoteles* adlı kitabı, filozofun düşüncelerini anlaşılır ve akıcı bir biçimde ele alır. Taylor, onun düşüncelerinin soyut analizi ve ardına listelenmesi ile yetinmez, filozofun düşüncelerini kurran öğeleri analitik bir ruhla araştırır; bunu yaparken de hem tarihsel arkaplanı ve hem de içinde bulunulan zamanın problemlerini dikkate alır.

O, Aristoteles'in yaşamı ve yapıtları, bilimler sınıflaması, bilimsel yöntem, formel mantık, tümevarım, bilgi kuramı, İlk Felsefe (*Prote Philosophia*), madde-form, olanaklılık-gerçeklik (*potentiality-actuality, dunamis-energeia*), dört neden, hareket ve sonsuz hareket, Tanrı, fizik, biyoloji, psikoloji, duyum/algi (*aisthesis*), ortak duyusallar, düşünme, etkin akıl, pratik felsefe, müzik ve edebiyat üzerine olan görüşlerini bizlere sunarken Aristoteles uzmanları için ilgi çekici; Aristoteles'e yeni başlayanlar için ise öğretici ve akıcıdır.

Birçok farklı üniversitede dersler veren Taylor, geniş bir ilgi alanına sahipti. Antik Yunan Felsefesinde bir otoriteydi ama aynı zamanda etik, metafizik ve din felsefesi üzerine de önemli çalışmalar yaptı.

Alfred Edward Taylor, F. M. Cornford ile birlikte, zamanının en büyük ve en önemli iki Platoncu filozofundan biridir. O genel olarak İngiliz İdealist Felsefe çevresine bağlı olmakla birlikte daha çok Yeni Hegelci İngiliz felsefe geleneği içinde düşünülür. Ancak Taylor kendi felsefi gelişim süreci içinde yeni doğrultulara uzanmaktan da çekinmemiştir. Bu anlamda o her zaman teistik (*theistic*) ve gerçekliğin tinselci (*spiritualist*) yorumuna bağlı kalmıştır. Onun en büyük eseri Platon üzerinedir (*Plato: The Man and His Work*, London 1926). Taylor ilgili çalışmada Platon'un düşüncesinin tam ve eksiksiz açıklamasını vermeyi amaçlamıştır. Diğer bir ça-

BİRİNCİ BÖLÜM

ARİSTOTELES; YAŞAMI VE ESERLERİ

ÇEVİREN: FATMA BETÜL TATLI

İsimleri, büyük şairlerde olduğu gibi, herkes tarafından bilinir hâle gelmesi gereken pek filozof olmamıştır. Sophokles veya Molière adlarını işitmemiş bir İngiliz aydın diyemeyiz. Eğitilmiş bir insandan en azından bu büyük yazarların kim olduğunu bilmesi, *Antigone* veya *Misanthrope* eserlerine yapılan bir göndermeyi anlaması beklenir. Ancak biz, Descartes veya Kant'ın şanından habersiz olsa bile, zihni şairlerin mısraları ve tarihçilerin nesirleriyle dolmuşsa, onu aydın olarak isimlendiririz. Yine de düşünce ve dil üzerindeki etkisi oldukça büyük olan birkaç filozof vardır ki, okuyan hiç kimse onların isimlerinden habersiz olamaz ve eğitilmiş Avrupalıların dilini konuşan her insan, onların sözcüklerini sürekli olarak kullanıyordur. Bu birkaç filozof arasında Aristoteles'in işgal ettiği yer hiç de az değildir.

Hepimiz, Homeros'u duyduğumuz kadar duymuşuzdur Aristoteles'i. Teoloji konusunda o kadar sağlam bir etki bırakmıştır ki; Kilisenin çoğu görüşü onun evrene ilişkin kavrayışına aşına olmaksızın anlaşılabilir. Ya da modern bilimin gelişimiyle ilgileniyorsak, Bacon'ın ve Galileo'nun ve Doğaya ilişkin 'modern bilimsel' görüşü yaratan diğer büyük anti-Aristotelesçilerin anlaşılması için biraz Aristotelesçilik bilgisinin bizim için gerekli olduğunu kolayca keşfedebiliriz. Modern dillerin yaratıcı yazınına yönelirsek, Aristoteles felsefesinin ana hatlarına aşına olmayan için Dante mühürlü bir kitaptır; Chaucer ve Shakespeare ve Milton'ın pasajlarının çoğu yarı anlamsızdır. Ya da günlük dile yönelirsek,

İLERİ OKUMALAR

Aristoteles ve felsefesi hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen İngiliz okuyucu aşağıdaki eserlerin tamamına ya da bir kısmına başvurabilir. Yıldız işaretiyle gösterilen eserler, muhtemelen yeni başlayanlar için çok kullanışlı olmayacaktır. Yabancı dillerdeki eserlerin hiçbirinden ve kendilerine İngilizce çevirinin eşlik etmediği basımlardan bahsedilmemiştir:

- E. Zeller. *Aristotle and the Earlier Peripatetics*. English translation in 2 vols, by B. F. C. Costelloe and J. H. Muirhead. London. Longmans & Co.
- E. Wallace. *Outlines of the Philosophy of Aristotle*. Cambridge University Press.*
- G. Grote. *Aristotle*. London. John Murray.
- W. D. Ross. *The Works of Aristotle* translated into English, vol. viii., *Metaphysics*. Oxford. Clarendon Press.*
- A. E. Taylor. *Aristotle on his Predecessors*. (Metaphysics, Bk. I, translated with notes, &c.) Chicago. Open Court Co.
- E. D. Hicks. *Aristotle de Anima*. Cambridge University Press.
- D. P. Chase. *The Ethics of Aristotle*. Walter Scott Co.*
- J. Burnet. *Aristotle on Education*. (English translation of Ethics, Bks. I-III. 5, X. 6 to end; Politics, VII. 17, VIII.) Cambridge University Press.*
- B. Jowett. *The Politics of Aristotle*. Oxford. Clarendon Press.*
- I. Bywater. *Aristotle on the Art of Poetry*. Oxford. Clarendon Press.*
- J. I. Beare and G. T. Ross. *The Works of Aristotle. translated into English* Pt. I. (Parva Naturalia, the minor psychological works.) Oxford. Clarendon Press.
- J. I. Beare. *Greek Theories of Elementary Cognition from Alcmaeon to Aristotle*. Oxford. Clarendon Press.

DİZİN

A

Afrodisiaslı Aleksandros 95
ağır cisimler 82
ahlak 26, 39, 106, 115; ~ problemleri 26
ahlaki iyi 102; ~ sorunlar 105
aitia 59, 60
aition 59
Akademi 18, 19, 20, 42, 71, 79, 80
Alan Gotthelf 13
Alasdair MacIntyre 13
algı bilgisi 43
algılayan öznenin birliği 91
III. Amyntas 17
anlam 93
anlama 93, 94
Antik Yunan 11, 12, 14, 59
Antipater 21
ara ortam 89
Aristotelesçi ağırlık öğretisi 82
Aristotelesçilik 12, 15
Arkhidamian Savaşı 17
arzu 87, 88, 99, 100, 106
astronomi 24, 71, 116
ay-üstü evren 76
Aziz Thomas 49

B

Bacon 15, 38, 72
barbar 16, 113
başka türlü olabilen 27
Batı felsefesi 13
Batlamyus 78
beden durumları 86
bellek-imgelerinin yardımı olmaksızın düşünme olasılığı 92
Bergsonculuk 12
bilim 25, 26, 29, 35, 42, 43, 44, 45, 48, 94
bilimsel: ~ bilgi 40, 43; ~ hakikatler

43; ~ yöntem 11, 30
bilinç 84, 85, 91
biyoloji 11, 20, 83, 116
boş zaman [scholē, leisure] 117
bozuluş [corruption] 65
Brasidas 17
Büyük İskender 16, 19, 111
büyüme [augmentation] 65

C

Chaucer 15
Cicero 22, 92

Ç

çelişmezlik yasası 49
çürüme [decay] 65

D

Dante 15, 16, 64, 77, 78, 87, 96
demokrasi 113, 114
Demosthenes 16
deneyim 46, 92
Descartes 15, 85
devlet 29, 98, 99, 107, 108, 110, 111, 113, 114, 115, 118; ~ teorisi 26
diyalektik 25, 27, 49, 50
Doğa 34, 37, 58, 62, 72, 73; ~nın tek-düzeliği ilkesi 47
doğru orta 104
doğuştan gelen ideler 94
dört neden öğretisi 59
durdurulmuş gelişimler 62
duyu-algısı [sense-perception] 40, 43, 88, 91
duyu-deneyimi 46
duyum/algı (aisthesis) 11
'duyusal' yaşam seviyesi 87
düşünce: ~ erdemleri 105, 106; ~ nesnelere 41
düşünme 11, 24, 28, 30, 68, 69, 84,

- 85, 86, 87, 92, 93, 95, 96, 97; ~ durumları 86
- E**
 eğitim 16, 17, 18, 26, 30, 103, 114, 115, 116, 117
 ekonomi 29
 eksantrikler 78
 Empedokles 55, 81
 empiristler 42, 47
 empirizm 47
 engellenmemişlik 69
 entelekheia 58, 85, 86
 erdem(ler) 13, 41, 101, 102, 103, 105, 107
 etik 19, 23, 27, 29, 59, 69, 99, 108
 etkin: ~ akıl [active intelligence] 11, 95, 96, 108; ~ algılama 90; ~ neden 61, 63, 64, 65, 66, 67; ~ nedensellik [efficient causality] 63
 eudaimonia 99
 Eudemos 23
 Evanjelist Protestanlar 112
 evrensel hakikatler 27
 evrimci görüş 66
- F**
 feminizm 13
 F. H. Bradley 12
 fizik 27, 28, 29, 71, 73, 79, 84, 109
 fizikçi 93
 Form 53, 54, 55, 56, 57
 formel mantık 31
- G**
 Gadamer 13
 Galileo 15, 79, 80, 83
 gerçekleşmişlik 53, 57, 59
 gerçek tanım 35, 36
 gökbilimciler 77
 göz 85, 89
- H**
 hafif cisimler 83
 hareket (kinesis, [motion]) 64, 65, 73, 75, 81, 89, 90; aşağı ~ 83, 82; ~ etmeyen hareket ettirici [kineton akineton, unmoved mover] 68; İlk ~ Ettirici 75
 hareketsizlik aktivitesi [activity of immobility] 69
 hayalgücü 92
 hayat 85
 hayret (wonder) 24
 hayvan ruhları 91, 92
 Hegel 13, 24
 Hegelci teoriler 48
 Heidegger 13
 Helenizm 19
 Hermeias 18
 Hermias 21
 Herpyllis 22
 Hipparkhos 78
 Hippokrates 72
 Homeros 15
- İ**
 İbn Rüşd 95, 96
 idealar 42
 İlk Felsefe (Prote Philosophia) 11, 27, 28, 29, 36, 50, 51, 67, 109
 ilk madde [prote hyle] 56
 imge(ler) 92; özgür ~ 92
 imgelem 92, 93
 insanın ahlaki ve sosyal doğası 26
 İskender 16, 19, 20, 21, 111
 İslam Felsefesi 13
 İsokrates 19
 ispat kuramı 30
 iştah 88, 106
 iyi yaşam 101, 113
- J**
 J. Burnet 104, 121
 J. G. Lenox 13
- K**
 Kallisthenes 20, 21
 kalp 72, 91
 kanıtlama 39
 Kant 15, 91
 karakter: ~ erdem(ler)i 102, 103, 106; ~in iyiliği 103
 Kastilli Alphonso 78
 Kelvin Knight 13
 Knidoslu Eudoksos 79
 Koşullu Tasım 31
 Krotonlu Alkmaion 72

Ksenokrates 20
küçülme [diminution] 65

L

liberal eğitim 16, 116
Lise 20
Lotze 65

M

MacIntyre 13
madde 53, 54, 55, 57, 58, 64, 65
mantık 31
Marcus Aurelius 72
Marx 13
Matematik 27, 28, 29
matematik önermeler 42
matematiksel doğruluk 41
medeniyet 24
merak (curiosity) 24
metafizik 27, 45
meteoroloji 24
Mill 39, 46, 47, 62
Milton 15, 16, 78
M. Nussbaum, 13
modalite 37
Molière 15
mutlak mekân 74
mutlu yaşam 99; ~ı yaşamak 101
mükemmel canlılar 84
müphem/belirsiz meydana gelme [ae-
quivocal generation] 84
müzik 11, 109, 116, 117, 118

N

Nancy Cartwright 13
natura 73
natüralizm 96
nedenler 43, 59
nihai ilkeler 47
Nikomakhos 17, 21, 23
niteliksel değişmeler 81
nominal tanım 36

O

olanaklılık 11, 53, 57, 59
olduğundan başka türlü olamayan /
olabilen şeyler 26
olgular 39, 42, 44
oligarşi 113, 114

oligarşik hükümet 17
oluş [generation] 51, 65
oluş (presence) 28
omurgalılar 84
Ortaçağ 12, 34, 37, 49, 63, 69, 77,
78, 81, 109; ~ astronomisi 77; sim-
yacıları 81
ortak: ~ duyum 91, 92; ~ duyu mer-
kezi 92; ~ duyu organı 91; ~ duyu-
sallar 11, 90, 92

Ö

öfke 87, 88
Öklid 45
özdeşlik ilkesi 50
özel duyusal nitelikler 90
özümlük 34

P

pasif akıl [passive intelligence] 95
Perikles 17, 113
peripatos 20
Philip 17, 19, 21
physis 73
Platon 11, 12, 14, 17, 18, 19, 22, 27,
32, 40, 41, 42, 48, 51, 69, 70, 71,
72, 79, 80, 82, 90, 99, 100, 102,
105, 115, 116, 117, 118
Platoncular 20
Platonculuk 12
Plutarkhos 19
politika 19, 26, 29, 30, 97, 98, 99,
109, 113, 114, 115, 116
Porphyrios 34
pratik: ~ bilgelik 107; ~ bilim 98; ~
felsefe 26, 27, 29, 97
Protestan inancı 64
psikoloji 11, 84, 92
Psyche 84
Pythias 18, 21, 22
R
rastlantısal nedensellik 63
renk(ler) 52, 75, 81, 82, 88, 89, 90,
91
retorik 19, 39
ruh 84, 85, 86, 103
S
saf: ~ durumlar 42; ~ kavramlar 42; ~

- madde 56; ~ matematik 116
 sanat 26, 72
 sanatsal: ~ üretim 61; ~ yaratım (ar-
 tistic creation) 30
 Sarah Borden Sharkey 13
 sayma 90
 sebepler 43
 Shakespeare 15, 16, 78
 Sofist 25
 Sofistlik 25
 Sokrates 21, 35, 39, 52, 70, 72
 Sophokles 15, 120
 sosyal ve ahlaki problemler 97
 soyutlama 42, 48, 96
 söylem evreni 28
 Speusippos 18, 20
 spor 103
 Stoacı filozoflar 92
 süreksizlik 76
- Ş
 Şehir Devleti 111
 şiir 119
 şimdi 75; ~lerden oluşan zaman 75
- T
 tanım 34
 Tanrı 11, 28, 62, 67, 68, 69, 70, 75,
 76, 77, 78, 95, 96
 tanrısal haz 69
- teoloji 15, 28, 29, 115
 teori 91
 teorik: ~ bilgelik 107; ~ Felsefe 26
 Thackeray 114
 Thomas Aquinas 67, 70
 Thomasçılık 12
 tıp 17, 26, 104
 töz [ousia] 34, 51
 transandantal ayışığı 48
 tümel 42
 tümevarım 11, 38, 39, 47, 49
- V
 varlık olmak bakımından varlık 28
- W
 Weimar 114
- Y
 yasakoyucular 97
 yeryüzüne ait cisimler 80
 yokluk (absence) 28
 Yunan oligarşisi 113
 yüklem 33, 51
- Z
 zaman 32, 74, 75
 zekâ 93
 zorlama 116